

7 gegronde klachten over politie discriminatie in 12 jaar (samenvatting)

Alle voorbeelden van racistisch politieoptreden en etnisch profileren ten spijt zijn er in de afgelopen 12 jaar, maar 7 klachten over discriminatie door de politie (3%) geground verklaard door de 'onafhankelijke' politiekklachten commissies. Hoeveel discriminatieklachten de politie jaarlijks krijgt is niet openbaar. Deze cijfers zijn nog nooit gepubliceerd. Volgens de jaarverslagen zijn er in twaalf jaar 205 klachten over politie discriminatie door de klachtencommissies behandeld. Tweehonderdvijf discriminatieklachten in twaalf jaar, 17 per jaar, is zeer weinig als gekeken wordt naar de opmerkingen van de klachtencommissies zelf.

Zo schrijft de commissie van de eenheid Amsterdam dat "veel klachten van niet allochtone klagers (waarschijnlijk bedoelt de commissie autochtone red.) worden afgesloten met een soort algemene klacht: "ik ben/word gediscrimineerd." In Rotterdam gaan burgers nog verder en spreken al jaren over treiteren door de politie iets dat ze vaak niet expliciet in de klacht vermelden omdat het wekelijkse praktijk is: "Burgers die klagen over etnisch profileren, ervaren evenwel dat zij regelmatig – soms wekelijks – worden gecontroleerd en beleven de controles daardoor als 'treiteren' en een vorm van discriminatie."

In Den Haag ervaren burgers het niet anders, want "... burgers met een niet-autochtone achtergrond voelen zich door politieoptreden gediscrimineerd." Volgens de commissie van Politie-eenheid Oost-Brabant is discriminatie zelfs een reden voor klagen over de politie. Een bizarre omschrijving van een ernstig feit omdat discriminatie een strafbaar feit is volgens het Wetboek van Strafrecht (o.a. artikel 137g).

Wie de gepubliceerde discriminatieklachten in de jaarverslagen van de politiekklachten commissies bekijkt, krijgt in eerste instantie de indruk dat het hier gaat om burgers die het niet eens zijn met een bekeuring die zij hebben gekregen voor in veel gevallen een verkeersovertreding of zich opwinden over een politiecontrole. Hierbij moet worden aangetekend dat de beschrijvingen van de klachten niet de letterlijke teksten van de discriminatie zijn die burgers ervaren, maar door de 'onafhankelijke' klachtencommissies worden samengevat.

Wie echter inzoomt op de verhalen ontwaart een vooringenomenheid van de commissies die soms zelfs riekt naar discriminatie. Zo begrijpt de Amsterdamse "commissie het gevoel van onmacht en irritatie van klager over het veelvuldige staande worden gehouden", maar erkent discriminatieklachten daarover niet. En komt de politie Oost-Nederland in 2022 op de hoorzitting van de klachtencommissie plots met een melding van omstanders om een racistische controle op een parkeerplaats te vergoelijken en vindt de commissie dit prima.

Bij een andere melding in Oost-Nederland reageert een wijkagent op een melding van 'derden' en staat voor de deur bij een burger van "niet Nederlandse etniciteit en omdat hij Arabisch had gesproken." Het is onduidelijk of deze beschrijving van de klager van de 'derden', de agent of de commissie is, maar het roept vragen op over de professionaliteit van het politieoptreden als burger zo beschreven worden. Zo ook bij beschrijvingen van een burger als "klager van Marokkaanse afkomst, traditioneel gekleed en met traditionele gezichtsbehang" of een klacht van een burger waarbij "afkomst en/of huidskleur" een rol zou hebben gespeeld.

Wat opvalt is dat in alle voorbeelden van de politiekachten commissies aangeven dat de politiefunctionarissen niet discrimineren en 'objectieveerbare' gronden zouden gebruiken voor hun optreden. De 'onafhankelijke' commissies stellen tevens dat burgers de discriminatie door politieagenten niet met feiten kunnen staven. Burgers die discriminatie melden moeten dus volgens de klachtencommissies zelf deze mogelijk strafbare feiten onderzoeken. De commissies doen zelf geen enkel onderzoek blijkt uit de voorbeelden.

Dit terwijl allerlei optreden van de politie wel degelijk kan worden gelabeld als discriminatie en racisme. Gezien het app gedrag van korpschefs, leidinggevenden, docenten, vertrouwenspersonen, leden van de ondernemingsraad, senior en aspirant agenten is dit handelen van agenten ook niet onwaarschijnlijk. Voorbeelden uit de jaarverslagen duiden daar zelfs op.

Zo klaagde een burger over een agent die "een vervelende niet ter zake doende opmerking tegen haar maakte." De opmerking staat niet bij de klacht in het jaarverslag van de klachtencommissies. Bij een andere klacht vermeldt de Nationale Ombudsman wel de opmerking van een agent tegen een burger: "...We zijn hier niet in Thailand, waar alles maar kriskras door elkaar scheurt..." Andere klagers worden zonder duidelijke reden gecontroleerd, uitgelachen en geïntimideerd door drie agenten.

Al die klachten worden door de 'onafhankelijke' politiekachten commissies niet onderzocht en natuurlijk ongegrond verklaard. De persoon die van een agent te horen kreeg dat "...we hier niet in Thailand zijn," wordt echter na ruim drie jaar klagen door de Nationale Ombudsman wel in het gelijk gesteld. De NOM spreekt in haar oordeel over het niet "respecteren van grondrechten," lees discriminatie. De klachtencommissie en de politie krijgen als relevante literatuur artikel 1 van de Grondwet voorgeschreven.

Het aantal behandelde klachten over racisme door de commissies fluctueert door de jaren heen, maar 11 in 2017 en in 2024 en 22 in 2023 en 24 in 2018 laten geen dalende of stijgende lijn zien. Wel blijkt uit de praktijk van Buro Jansen & Janssen dat wie klaagt over de politie een zeer dikke huid moet hebben en in is voor 'a long ride'.

De kans op een afwijzing is niet alleen tijdens het primaire deel van klachten proces (behandeling door de politie zelf) groot ook commissies verklaren discriminatie klachten slechts in 3% van de gevallen gegrond. Wie dit naast de racistisch, seksistisch, antisemitisch en anti-islamitische uitspraken en teksten van 5 tot 15% van de Nederlandse agenten legt verbaasd zich niet over het geringe vertrouwen in de politie. De afwezigheid van een fair en transparant beleid ten aanzien van klachten in het algemeen en discriminatie en etnisch profileren door de politie in het bijzonder spreekt daarom boekdelen.